

Menestyksen reseptejä ála eduZen

Nimi: Menestyksen reseptit

Valmistajat:

EduZen: Mia Kemppaala, Kirsi Korkealehto, Virpi Pietikäinen, Ari Rapo ja Juha Saarikoski

Mitä?

Menestyksen reseptit ovat innovatiivisuutta, yhteisöllisyyttä ja verkostoitumista edesauttavia tilaratkaisuja ja toimintamalleja. Ryhmätyöskentely on taitolaji, joka vaatii harjoittelua. Reseptien kautta ryhmätyöskentelytaitoja voidaan kehittää ja niiden kautta saada ryhmä toimimaan entistä monipuolisemmin. Reseptit virittävät ryhmiä ja yksilöitä luovaan ajatteluun ja uudenlaisten toiminta- ja ongelmanratkaisumallien löytämiseen. Niiden avulla voidaan tunnistaa olemassa olevaa asiantuntijuutta ja saada erilainen osaaminen tehokkaaseen käyttöön yhteisössä. Reseptit auttavat ryhmiä oppimaan yhdessä sekä synnyttämään osaamista ja innovaatioita, joita menestykseen tarvitaan.

Kenelle?

Menestyksen reseptit ovat monikäyttöisiä. Niiden hyödyntäminen soveltuu paitsi erilaisille yrityksille (omistajille, Pk-, startup- ja kasvuyrittäjille sekä ylipäättään kaikille yrittäjyydestä kiinnostuneille), erilaisille tiimeille ja asiantuntijaverkostoille, työyhteisövalmennukseen ja partnereiden kohtaamiseen, mutta myös kouluille ja oppilaitoksille sekä kaikenlaiseen kokemusten vaihtoon ja ideoiden jakamiseen sekä esimerkiksi yrittäjyyskasvatuksen tueksi. Reseptejä voidaan käyttää aina kun tarvitaan uusia haasteita oman alansa ammattilaisille.

Käyttötarkoitus:

Käyttötarkoituksiltaan erilaisiin tiloihin on sijoitettuna laminoituja reseptikortteja, jotka sisältävät yhteisöllistä toimintaa, verkostoitumista ja luovuutta tukevia toimintamalleja. Nykypäivänä substanssiosaamisen lisäksi tiimityöskentelytaidot, verkostoituminen, luova ongelmanratkaisutaito, luottamus ja luotettavuus ovat nousseet menestyksekkäissä työyhteisöissä yhä keskeisempään asemaan. Yksilöt ja yritykset voivat yhteistoiminnallisesti saada enemmän aikaan kuin yksin toimiessaan. Tästä johtuen reseptikorttien kautta kehitettävien ominaisuuksien harjoittaminen on erittäin tärkeää. Tilassa vierailevat yksilöt ja yhteisöt voivat vapaasti valita käyttöönsä toimintaansa kullakin hetkellä parhaiten tukevia

reseptejä. Reseptejä on tarjolla lukuisista erilaisista vaihtoehdoista. Käyttötarkoituksen mukaan on valittavana:

- tutustumista,
- luottamusta,
- ryhmäytymistä,
- verkostoitumista,
- asiantuntijuuden tunnistamista ja sen jakamista,
- vuorovaikutustaitojen kehittämistä,
- tiimityöskentelyä,
- ongelmanratkaisutaitoja
- ideointia,
- reflektointia,
- markkinoinnin ja myynnin edistämistä,
- työhyvinvointia
- ja voimaantumista edesauttavia menestyksen reseptejä.

Reseptit on laadittu tarkkaan valikoiduista raaka-aineista Oulun yliopiston Kasvatustieteiden tiedekunnan Oppimisen ja koulutusteknologian Asiantuntijaksi oppimisen -opintojaksolla. Niiden laatimisessa on hyödynnetty tieteellisiä tutkimuksia luovuudesta ja yhteisöllisestä oppimisesta.

Varoitus:

Luovan yhteisöllisen toiminnan reseptikorttien käytössä täytyy huomioida, että ne saattavat parantaa merkittävästi työilmapiiriä ja ne voivat tehdä sinusta positiivisen työkaverin, jonka kanssa on hienoa tehdä yhteistyötä. Voit oppia tuntemaan yhteisösi jäseniä paremmin ja saatat saada heistä yhteistyökumppaneita tai peräti ystäviä. Reseptikortit voivat olla niin mukaansa tempaavia, että menetät ajantajun niiden harjoituksia tehdessäsi ja haluat tehdä niitä yhteisösi kanssa toistuvasti. Reseptikortteja ei saa käyttää yksin.

Huolto-ohjeet

Luovaa yhteisöllisyyttä täytyy huoltaa säännöllisesti, joten reseptikorttien harjoituksia pitäisi tehdä jo ennen kuin edellisen kerran harjoituksilla saatu hyöty vähenee. Yhteisöllisyys ja ryhmäytyminen voimistuvat toistuvasti tehdyillä harjoitteilla. Huoltoväli vaihtelee, mutta suositeltavaa olisi palata harjoitusten pariin vähintään kerran vuodessa.

Parasta ennen

Tuotetta on muistettava käyttää:

- hyvissä ajoin ennen työyhteisön ongelmien ja erilaisten konfliktien syntyä, jottei työilmapiiri ehdi pilaantua.
- ennen itsekkyiden ilmaantumista, jottei vallalle pääse kulttuuri, jossa mitään ei jaeta vaan kaikki pantataan itselle.
- ennen kuppikuntien muodostumista, jotta niin uudet kuin vanhatkin työntekijät oppivat toimimaan yhdessä.
- ennen kuin perättömille huhuille kasvaa siivet.
- ylipäättään kaikenlaisten muutostilanteiden yhteydessä, jotta ennaltaehkäistään klikkien syntyminen.
- ennen kuin verkostoitumiskumppaneita etsittäessä juna on mennyt ohitse.

Menestyksen reseptejä -tuotteen sisältö:

1. Keittiö - ikuisen kesän keidas

Yleiskuvaus

- a) Mummon keittiössä
- b) Jääkaappimagneetit
- c) Reseptikortti: Sokkokokki
- d) Reseptikortti: Kokkisota
- e) Reseptikortti: "Initiaatoriitti" - Yhteisön uusi tulokas kokkaa muille
- f) Reseptikortti: Ideoiden kylvä
- g) Reseptikortti: Aamupala Pecha Kucha

2. Yhteisöllinen olohuone

Yleiskuvaus

- a) Reseptikortti: Asiantuntijuuden tunnistaminen
- b) Reseptikortti: 6 tuolia (vrt 6 ajatushattua)
- c) Reseptikortti: Bisnesmatka Kuuhun
- d) Reseptikortti: Matka huipulle
- e) Reseptikortti: Valehtelijoiden klubi kohtaa hullunkuriset perheet:
- f) Reseptikortti: Vuoropuhelun kartoitus (Dialogue mapping)
- g) Reseptikortti: SCRUM

3. Aivoriihityöskentelytila: Cradle of Creativity

Yleiskuvaus

- a) Reseptikortti: Paluu luovuuden lähteille / Leikiten ideoita
- b) Reseptikortti: Anna ideoillesi siivet
- c) Reseptikortti: Ideageneraattori
- d) Reseptikortti: Vuorovaikutustaitojen kehittäminen
- e) Reseptikortti: Kuvakortit ryhmäytymisen apuna

4. Kotastudio – pieni mutta ammattimainen valokuva- ja videostudio sekä Newsroom

Yleiskuvaus

- a) Initiaatoriitti
- b) Voimauttavan valokuvan sessiot
- c) Leikkimieliset valokuvailusessiot

5. Tilanjakaja T-Seinä

Yleiskuvaus

- a) Reseptikortti: Ryhmätyöskentelyn pelisäännöt
- b) Reseptikortti: Disneyn luovuusstrategia
- c) Reseptikortti: GOPP (Goal Oriented Project Planning)
- d) Reseptikortti: Brainwriting
- e) Reseptikortti: Arviointiseinä
- f) Reseptikortti: Ryhmätyöskentelyn reflektointi

6. Verkostoitumisseinä

Yleiskuvaus

7. Hiljaiset tilat - "hiding places"

Yleiskuvaus

a) Reseptikortti: Reflektiotaulu

8. Aktiviteettejä

9. Muita tilaelementtejä

1. Keittiö - ikuisen kesän keidas

Yleiskuvaus

Business Kitchenin ytimessä on saarekkeellinen keittiö, jossa ruokaa voidaan laittaa kasvitusten tilassa yhtä aikaa vieraillevien henkilöiden kesken. Saarekkeen toisella puolella on baarijakkaroita. Keittiön yhteydessä on monitoiminen ruokailu- / oleskelutila, jossa on pyöreitä, tasavertaiseen keskusteluun soveltuvia pöytiä sekä kodikkaita ja istumaan kutsuvia istuimia. Tilasta on tehty erilaisten katosten, päivänvarjojen, kukkaistutusten sekä talon julkisivuiksi naamioitujen seinien avulla "kesäterassi", jossa kaamoksenkin keskellä voidaan työskennellä kesäisen leppoisassa ilmapiirissä. Kesäinen tunnelma rentouttaa ja edesauttaa verkostoitumista. Katoksia voidaan tarvittaessa hyödyntää tilan rajaamiseen pienemmiksi työskentely-yksiköiksi. Keittiön ikkunan lähetyvillä on kasvivalaisimien alla yrttitarha, jonne jokainen tilassa vierailleva voi halutessaan kylvää oman ideansiemenen, mikä luo omalta osaltaan henkilökohtaisempaa sidettä tilaan. Yhteen ruokailutilan seinään on lisäksi maalalattu liitutaulumaalilla jääkaapin ovia / kiinnitetty useita vanhojen jääkaappien ovia, jotka toimivat magneettisina verkostoitumistauluina. Jokainen tilassa viereilevä voi halutessaan jättää jääkaapin oviin viestejä, käytinkorttinsa tms. Keittiössä on myös leipäkone luomassa kotoista tunnelmaa. Konetta on helppo käyttää eikä se vaadi pitkäaikaista vahtimista.

1 a) Mummon keittiössä

Pullantuoksuisten mummojen palkkaaminen (esim. 4h / vrk) tai muu yhteistyö vapaaehtoisten varttuneiden kansalaisten kanssa. Heidän tehtävänä on jutustella keittiössä pistäytyvien kanssa, kysellä kuulumisia ja leipoa pullaa yms. kotoisia herkkuja - luoda tilaan kotoinen, turvallinen ja lämmin ilmapiiri. Sukupolvien välinen dialogi mahdollistaa hiljaisen tiedon siirtymisen ja laajentaa molempien osapuolien ajattelua tuoden uudenlaisia näkökulmia asioihin. Tämä tukee entistä monipuolisempien ideoiden kehittymistä.

Tiesitkö että?

Vuosi 2012 on Euroopan Unionin Aktiivisen ikääntymisen teemavuosi.

1 b) Jääkaappimagneetit

Iso magneettiseinä (esim. magneettimaalilla maalata iso "jääkaapin ovi") jossa erilaisia magneetteja kuten jääkaapin ovesa. Magneetteja voi käyttää ideointiin ja havainnollistamiseen. Osallistuja voi myös tuoda uusia magneetteja (mitä enemmän erilaisia, sen parempi). Seiniä voi olla erilaisiin tarkoituksiin: avoriihitilassa ideoiden kehittelyyn ja yhteisessä tilassa esim. käyntikorttien ja viestien jättämiseen (verkostoituminen, yhteisöllisyys). Tässä voidaan myös harrastaa kierrätystä käyttämällä oikeita vanhoja jääkaapin ovia (eivät tosin ole kovin isoja).

1 c) Reseptikortti: Sokkokokki

Vuorovaikutustaitoja ja tiimityöskentelyä voidaan kehittää sokkokokki-toiminnan kautta. Ryhmä

jakautuu kahteen osaan, joista toinen puoli laittaa ruokaa ja toinen puoli (tai yksi jäsen) ohjeistaa reseptikirjan avulla kuinka tulisi menetellä. Harjoituksessa käytettävät reseptit ovat mieluiten hieman haastavia, jotta ruokaa laittava ryhmä joutuu yhdessä neuvotellen ratkaisemaan ongelmia. Erityisen mielenkiintoiseksi harjoitteen tekee, jos reseptit sisältävät runsaasti kuvien avulla selitetyjä yksityiskohtaisia neuvoja. Ohjeita antava ryhmä on selin ruokaa laittavaan ryhmään ja heidän tehtävänä on kuunnella ohjeita ja kysyä tarvittaessa lisäkysymyksiä. Ohjeita antavat puolestaan kehittävät taitojaan neuvoa tarkasti. Toiminnan jälkeen jokainen ryhmän jäsen voi halutessaan ladata valmistetun ruoan reseptit QR-koodeilla mukaansa. Ruoka-aineissa voidaan keskittyä esimerkiksi lähiruokaan tai järjestää kansainvälisiä teemapäiviä. Työskentelyä voidaan valokuvata ja tuotoksia voidaan hyödyntää myöhemmin esimerkiksi sijoittamalla ryhmän kuva keittiön jääkaapin oveen.

1 d) Kokkisota

Ainekset:

Kaksi joukkuetta, elintarvikkeita, leikkimieltä, hieman kilpailuhenkä

Valmistus:

Kumpikin joukkue ostaa sovittavalla summalla (esimerkiksi 15 eurolla) toiselle joukkueelle elintarvikkeita, joista joukkueet valmistavat kolmen ruokalajin aterian - alkuruoka, pääruoka, jälkiruoka. Valmiita ruokia maistellaan kummassakin joukkueessa sekä esitetään rakentavaa palautetta niistä. Yhdessä päätetään kumpi joukkue onnistui paremmin kussakin ruokalajissa.

Tuotos:

Leikkimieliset kilpailut edesauttavat ryhmäytymistä. Täytenä yllätyksenä tulevat raaka-aineet kehittävät ryhmän ongelmanratkaisukykyä.

1 e) Reseptikortti: "Initaatoriitti" - Yhteisön uusi tulokas kokkaa muille

Ainekset:

Uteliaisuutta, ystävyyttä, läheisyyttä, luottamusta, talkoohenkeä, yhteisöllisyyttä, aikaa pysähtyä hetkeksi, halua antaa aikaa ystävälle, kollegalle. Tarvitaan myös herkullisia ruoka-aineita, kamera ja muistikortti.

Valmistus:

Yhteisön uusi tulokas laittaa muille ruokaa, muut jäsenet voivat istua keittiössä saarekkeen ympärillä baarijakkaroilla, jotta kokkaajan ei tarvitse ahertaa yksin keittiössä. Tulokas kuvataan voimauttavan valokuvan hengessä ja kaikkien kokkaajien kuvat kerta toisensa jälkeen tuodaan wall of fameen. Tulokas voi itse valita ruoan, jonka tekee ja muut voivat halutessaan ottaa reseptit mukaan. Tällainen kokkausriitti voidaan toteuttaa esimerkiksi kerran kuukaudessa.

Tiesitkö, että?

Maslow'n tarvehierarkian mukaan ihmisen perustarpeet tulee tyydyttää ensin, jonka jälkeen ihminen alkaa etsiä tyydytystä korkeammille tarpeille. Maslow'n tarvehierarkia on myös tapa ymmärtää oikein ihmisten turhaumia työyhteisöissä, asiakassuhteissa ja perhe-elämässä.

1 f) Reseptikortti: Ideoiden kylvä

Ainekset:

Yrttien siemeniä, liotettuja herneitä, multaa, saviruukkuja, nimeämiskylttejä

Valmistus:

Valitse ideansiemen, jonka kylvät ravinteikkaaseen maaperään. Nimeä ideasi ja odota, kunnes se alkaa itämään. Muista ravita ideaasi.

Vinkki:

Teet ideasi näkyväksi kertomalla niistä muille. Ajatustesi ulkoistaminen auttaa sinua selkiyttämään. Ravitse ideoitasi muiden näkemyksillä ja valitse parhaat kasvatusvinkit. Anna ideoidesi versoa yhteistyössä muiden kanssa.

1 g) Reseptikortti: Aamupala Pecha Kucha

Ainekset:

Valkokangas, videotykki ja 10 tai 20 kuvan diaesitys

Valmistus:

Business Kitchenissä vierailevat yritykset esittelevät toimintaansa tai yksityiset henkilöt omia vahvuuksiaan tai ideoitaan mainosmaisilla 10 tai 20 kuvan diaesityksillä. Jokaisen dian esitysaika on vain 20 sekunttia, jolloin 20 kuvan esitys kestää yhteensä 6 min 40 sek. Toiminta harjoittaa oman osaamisensa markkinointia sekä kykyä esittää asiantuntijuutensa ydinkohtia.

Vinkki / Tiesitkö että?

Pecha Kucha on Japanista lähtöisin oleva esityformaatti, joka tukee asioiden luovaa ja vapaata esittämistä. Sana Pecha Kucha tulee japanin kielestä, jossa se tarkoittaa keskustelun, "porinan" ääntä.

2. Yhteisöllinen olohuone

Yleiskuvaus:

Yhteisöllisessä olohuoneessa on runsaasti erilaisia helposti siirreltäviä istuinryhmiä, tuoleja, keinutuoleja sekä rullilla siirrettäviä pöytiä. Tilassa on myös ryhmätyöskentelyyn soveltuvia kota-rakennelmia ja erilaisia katoksia, joilla tilaa voidaan tarvittaessa rajata. Nämä ryhmätyöskentelytilat tarjoavat matalan hierarkkian tasavertaisia keskustelun paikkoja. Ne soveltuvat hyvin esimerkiksi tiimityöskentelyyn, ryhmäytymiseen, oman ja muiden osaamisen tunnistamiseen.

Yhteisöllisen olohuoneen keskiössä on lämpöä ja kodikkuutta huokuva biotakka. Leirinuotiona toimivan biotakan ympärille kerääntymistä voidaan käyttää yhteistöllistä toimintaa skriptaavissa pedagogisissa malleissa. Tiiviissä piirissä, vapaamuotoisten istuinten päällä hieman etunojaavassa asennossa ryhmän jäsenet ovat samalla katsekontaktin tasolla, mikä lisää mukavuuden tasoa ja ryhmän jäsenten tietoisuutta toisistaan. Leirinuotio soveltuu erinomaisesti reflektioon ja ihmissuhteista keskustelemiseen. Se edistää ryhmäytymistä, luo turvallisuuden tunnetta ja soveltuu vaikeiden ja arkaluonteistekin asioiden käsittelyyn. Menetelmänä tätä ei tosin tule käyttää liian pitkään.

Oleskelutilan yhdellä seinustalla on monikäyttöinen valkokangas. Sitä voidaan käyttää perinteisenä esitysten näyttönä sekä jaettuna näyttönä, joka parantaa neuvottelujen ja kokousten tehokkuutta sekä toimii ideoinnin tukena. Lisäksi valkokankaalle voidaan heijastaa eri tarkoituksiin soveltuvia stimuloivia kuvia ja sitä voidaan hyödyntää myös simulaattorina, joilloin heijastetuista kuvista muodostuu jotakin todellista ympäristöä imitoiva tila.

2 a) Reseptikortti: Asiantuntijuuden tunnistaminen

Ainekset:

Ryhmän jäsenten erityisosaamisalueet ja kiinnostuksen kohteet, leikkimielinen asenne, tasavertaisen keskustelun paikka (istuutuminen piiriin samalle katsekontaktin tasolle)

Valmistus:

Jokaisen ryhmän jäsenen tehtävänä on tuoda esille oman osaamisensa ydinalueet ja tiivistää niistä itselleen sopiva *“intiaaninimi”*. Esimerkiksi painia harrastava ohjelmoitsija voisi kiteyttää osaamisensa nimeen *“Painii koodien kanssa”*. Jokainen ryhmän jäsen esittelee itsensä tämän jälkeen uudella intiaaninimellään ja kertoo samalla omista vahvuuksistaan. Tämän jälkeen ryhmän tehtävänä on yhdessä luoda ryhmän asiantuntijuutta kuvastava *“heimonimi”*.

Vinkki / Tiesitkö että?

Yhteisöllisessä työskentelyssä on tärkeää, että ryhmän jäsenillä on toisiaan täydentäviä ominaisuuksia. Jos ryhmän jäsenet ovat tiedoiltaan ja asiantuntemukseltaan hyvin lähellä toisiaan, ei tapahdu kognitiivista stimulaatiota ja syntyy hyvin samankaltaisia ideoita. Eri alojen asiantuntijuus tuo mukanaan toisiaan rikastuttavia näkemyksiä. On tärkeää, että ryhmän jäsenet ovat tietoisia toistensa erityisosaamisalueista, jotta niitä voidaan hyödyntää tehokkaasti ryhmän pyrkimyksissä kohti jaettua päämäärää (*shared goal*). Onnistunut ryhmän vuorovaikutus edellyttää yhteisen perustan muodostumista osapuolten välille. Yhteisen perustan muodostumisessa on tärkeää, että on olemassa jokin tekijä, joka yhdistää osallistujia, luo yhteisöön kuulumisen tunnetta ja sitouttaa osallistujia ryhmän toimintaan.

Teoreettisen osion lähteet:

Etäpelto & Lahti, 2008. *“The resources and obstacles of creative collaboration in a long-term learning community”*;

Arvaja, M. & Mäkitalo-Siegl, K. (2006). Yhteisöllisen oppimisen kognitiiviset, sosiaaliset ja kontekstuaaliset tekijät: verkkovuorovaikutuksen näkökulma. teoksessa: Järvelä, S., Heikkinen, P. & Lehtinen, E. (toim.) 2009. *Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö*. Wsoy oppimateriaalit. 125-141

Nijstad, B., Diehl M. & Stroebe, W. (2003). Cognitive stimulation and Interference in Idea-Generating Groups. Teoksessa: Paulus B. & Nijstad B. A. *Group Creativity: Innovation through collaboration*. p. 137-159.

2 b) Reseptikortti: 6 tuolia (vrt 6 ajatushattua)

Asetelma: kuusi erilaista tai eriväristä tuolia (esimerkiksi *“Softy Stones”* -tuoli, säkkituoli, satulatuoli, keinutuoli...) Tuoleja käytetään vuorovaikutuksen harjoittelussa samaan tapaan kuin de Bonon 6 hattua -menetelmää. Jokainen tuoli edellyttää erilaista näkökulmaa käsiteltävään asiaan:

Valkoinen tuoli: informaatio, faktat, luvut, data

- Mitä tietoa meillä on aiheesta?
- Mitä aiheeseen liittyvää tietoa tarvitsemme?
- Kuinka saamme tarvitsemamme informaation?

Punainen tuoli: intuitio, tunteet, vaistot

- Minkälaiset ovat tunteemme ja tunnelmamme tästä asiasta?

Musta tuoli: varovaisuus, arviointi

- Mitkä ovat ehdotuksen hyvät/huonot puolet?
- Mitä täytyy ottaa huomioon?

Keltainen tuoli: optimismi, hyvien puolien etsintä

- Mitkä ovat ehdotuksen hyödyt ja edut?
- Kuinka ne voidaan saavuttaa?

Vihreä tuoli: uudet ideat ja näkökulmat

- Onko olemassa muita ideoita tai vaihtoehtoja?
- Voisimmeko tehdä tämän asian toisin?
- Voisiko asiaan olla toisenlainenkin selitys?

Sininen tuoli: kokonaiskuva, organisointi ja kontrollointi

- Kuinka olemme lähestyneet asiaa?
- Kuinka meidän tulisi lähestyä asiaa?

Ainekset:

Tarvitaan ryhmä (projektiryhmä, tiimi tms.), joka haluaa yhdessä keskustellen katsoa jotakin asiaa eri puolilta, esim. kehittää eteenpäin ideaa, suunnitella projektia tai parantaa ryhmän keskinäistä vuorovaikutusta.

Valmistus:

Ryhmä asettuu tuoleille: jokainen valikoi oman näkökulmansa keskusteluun tuolin perusteella, esimerkiksi valkoisella tuolilla istuva tuo keskusteluun faktoja jne. Tuoleja voidaan myös vaihdella. Keskustelua jatketaan niin kauan, kun ryhmä on tyytyväinen keskustelun lopputulokseen.

Vinkki / Tiesitkö että?

Useiden tutkimusten mukaan olemme todella huonoja tekemään yhteistyötä ryhmissä. Poukkoilu ja kyvyttömyys keskittyä ovat yhteistyön vaikeimpia haasteita. Länsimaista ajattelua hallitsee myös usein analyysi, tuomio ja argumentointi, jotka usein vaikeuttavat juuri luovaa ajattelua ideointivaiheessa. Alkuperäisen 6 hattua -tekniikan kehittäjän, lääketieteen tohtori Edward de Bonon mukaan ongelma ajattelussa on sekavuus, koska yritämme ajatella liikaa kerralla. Tämän tekniikan avulla ryhmä / yksilö keskittyy yhteen asiaan kerrallaan. Roolissa ollessaan ihminen myös sanoo mielipiteensä helpommin kuin omana itsenään.

Tuoliratkaisun lisäosat! 6 tuolia jokaista väriä, jolloin voidaan toteuttaa isommalla ryhmällä tai tarvittaessa samassa ryhmässä kaikki voivat edustaa samaa näkökulmaa (esim. kaikilla vihreät tuolit: kaikki tuovat uusia ideoita ja näkökulmia). Tuolien hankinnassa voidaan mainiosti hyödyntää esimerkiksi kierrätyskeskuksia tai kirpputoreja.

“Kevytversio” kuudelle tuolille: rintanapit: kuusi erilaista pinssiä (badget), vastaavat värit kuin tuoleissa. Lisäksi pinssiin kirjoitettu rooli “kriitikko”, ”ideoija” jne.

2 c) Reseptikortti: Bisnesmatka Kuuhun

Ainekset :

Tiimityöhön orientoitunut asenne, tarvikelista, kyniä, noin 4 hengen ryhmiä, yksi tarkkailija

Valmistus :

Businessmatkalla kuuhun alus joutuu tekemään hätälaskun kuun *varjoisalle* puolelle ja alus rikkoutuu *käyttökelvottomaksi* sekä vain 15 tarviketta jää ehjäksi. Joudutte kulkemaan 100 kilometriä kuun *valoisalle puolelle*, jossa odottaa ehjä alus. Ennen vaellusta joudutte asettamaan ehjät tarvikkeet *tärkeysjärjestykseen* (1-15), koska pitkällä matkalla voi joistakin tarvikkeista joutua luopumaan.

Henkilökohtainen osuus:

Aseta tarvikkeet mielestäsi oikeaan järjestykseen, aika 5 min.

Tiimityövaihe:

Pohtikaa selviytymishaastetta tiiminä ja muodostakaa yhteinen näkemys, aika 10 min.

Tulos:

Käydään läpi Nasan arvio oikeasta järjestyksestä

Analyysi:

Laske erotus jokaisen tarvikkeen kohdalle henkilökohtaiseen ja ryhmän näkemyksen osalta ja laske erotuspistemäärät . Arvioikaa yhdessä tiimin toimintaa noin 5 min. Tarkkailija antaa oman näkemyksensä tiimien toiminnasta.

Tarvikeluettelo	Oma arvio /erotus	Ryhmän arvio/erotus	Nasan arvio
Aurinkokäyttöinen radiopuhelin			
Ensiapulaukku			
20 litraa vettä			
Taskulamppu			
Pelastuslautta			
Magneettinen kompassi			
Kaksi 45 kaliberin pistoolia			
Kaksi 30 kg:n happipulloa			
Laskuvarjo			
Tähtikartta kuukäyttöön			
30 metriä nailonköyttä			

Kannettava avaruuspuvun lisälämmityslaite			
Ravintotiivistepakkaus			
Tulitikkurasia			
Pakkaus maitojauhetta 10 hengelle			
EROTUSPISTEMÄÄRÄT			

Lähde: Asko Leppilampi, Ulla Piekkari, Opitaan yhdessä, aikuiskoulutusta yhteistoiminnallisesti

2 d) Matka huipulle

Ainekset :

Kirjekuori A4, viisi tyhjää paperia A4, 10 klemmariä, 5 kuminauhaa. Matkan Ohjaaja.

Valmistus :

Rakenna viidessätoista minuutissa kirjekuoresta ja sen sisällöstä lattialle käyttämättä nojaa tai muitakaan apuvälineitä mahdollisimman korkea torni

Tuotos:

Pohtikaa tiiminä miten tehtävän ratkaisette. Yksi tiimin jäsen toimii tarkkailijana. Tornit mitataan 15 minuutin kuluttua ja korkeimman tornin rakentanut tiimi palkitaan. Reflektoikaa tiiminne toimintaa. Tarkkailija antaa oman arvionsa tiimin toiminnasta.

Tiesitkö että?

Matka huipulle kehittää tiimin vuorovaikutustaitoja ja työyhteisön luovuutta. Yhteisen ongelman avulla oppii arvostamaan muita työyhteisön jäseniä ja kohtaamaan paremmin eteen tulevia haasteita.

© resurssi • ilpo vuorinen _____ tornin rakentaminen

2 e) Reseptikortti: Valehtelijoiden klubi kohtaa Hullunkuriset perheet

Ainekset:

Puheenjohtaja ja klubin jäsenet sekä pussillinen erilaisia esineitä.

Valmistus:

Puheenjohtaja ottaa pussista esille esineen toisensa perään ja antaa ne kullekin klubin jäsenelle vuorollaan tarkasteltavaksi. Klubin jäsenet keksivät ja kertovat kustakin esineestä sen käyttötarkoituksen. Jokaisen jäsenen pitää kertoa erilainen, ei-totuudenmukainen käyttötarkoitus. Klubin jäsenillä on erilaisia "rooleja", joista käsin he ajattelevat esineen tarkoituksen. Roolit ovat Hullunkuriset perheet -korttipelistä, esim. insinööri, taiteilijan tytär, pankkiirin rouva jne. Puheenjohtaja kirjaa esim. taululle esineiden eri tarkoitukset. Lopuksi valitaan yhdessä parhaat uudet ideat.

Tiesitkö että?

Tämä toiminta on yhdistelmä takavuosien TV-ohjelmaa Valehtelijoiden klubi ja lasten korttipeliä Hullunkuriset perheet. Menetelmällä kehitetään luovuutta ja divergenttiä ajattelua asettumalla tietoisesti johonkin uuteen rooliin ja pyrkimällä ottamaan uusi näkökulma tuttuun asiaan. Parhaimmillaan menetelmän avulla voidaan synnyttää uusia innovaatiota ja tukea esimerkiksi organisaation tuotekehitystä. Tällöin voidaan ottaa rooleiksi esimerkiksi tietty asiakaskohderyhmä ja asettua heidän asemaansa.

2 f) Reseptikortti: Vuoropuhelun kartoitus (*Dialogue mapping*)

Ainekset:

Henkilöt istuutuvat puoliympyrään yhteisöllisenä näyttönä toimivan valkokankaan (tai valkotaulun) eteen. Yksi henkilöistä toimii keskustelun ydinkohtien kirjaajana mind map-ohjelman avulla. Valkokankaan sisältö päivittyy aktiivisesti keskustelujen edetessä.

Valmistus:

Ongelmakysymys kirjataan kaikkien nähtävälle. Jokainen ryhmän jäsen esittää näkemyksiään / ideoitaan ongelman ratkaisemiseksi. Vuoropuhelua kartoittava henkilö kuuntelee tarkkaavaisesti keskustelua ja tiivistää kaikkien nähtävälle keskustelun ydinkohdat; ratkaisuvaihtoehdot etuineen ja heikkouksineen. Vuoropuhelun kartoittaja pitää huolen siitä, että jokaisen ryhmän jäsenen näkemys kirjataan ylös. Hänen tehtävänä on lisäksi varmistaa, että kartoitus edustaa koko ryhmän ymmärrystä keskustelluista asioista.

← Ratkaisuvaihtoehto A ← edut

Ongelma? ← heikkoudet

← Ratkaisuvaihtoehto B ← edut

← heikkoudet

Vinkki / Tiesitkö että?

Jaettuna näyttönä (shared display) oleva valkokangas toimii muistin tukena. Työmuistimme kapasiteetti on rajallinen. On vaikeaa pitää mielessä irrallista tietoa ja erilaisia näkemyksiä, sillä pystymme käsittelemään vain noin 7 +/- 2 asiaa kerrallaan. Tästä johtuen neuvottelut alkavat usein toistaa itseään, tai ajautuvat sivuraiteille. Ydinkohtien kirjaaminen vapauttaa työmuistia ja helpottaa yksittäisten ideoiden taustalla olevan kokonaiskuvan ("big picture") hahmottamista. Mikäli keskustelu alkaa toistaa itseään, vuoropuhelun kartoittaja auttaa ryhmää havaitsemaan sen osoittamalla jo käsitellyn asian jaetulta näytöltä. Vuoropuhelun kartoitus tekee neuvotteluista merkityksellisempiä, koska keskustelun eteneminen on jokaisen nähtävillä, mikä synnyttää tunteen siitä, että ei pelkästään keskustella vaan luodaan jotain yhdessä. Tietokoneavusteinen vuoropuhelun kartoitus edustaa koko ryhmän yhteistä ymmärrystä käsiteltävästä asiasta. Perinteiset kokousmuistioiden sijaan edustavat vain yhden henkilön tulkintaa kokouksen kulusta. Tekniikan hyödyntäminen toimii pitkäkestoisen muistin tukena, sillä tallennetun keskustelun jatkotyöstäminen on myöhemmin helppoa.

Lähde: Conklin, Jeff (2006). Dialogue mapping: building shared understanding of wicked problems.

QR: Nice to know:

Oletko koskaan miettinyt, miksi kokouksissa on niin paljon saman toistoa, eivätkä ne aina tunnu tehokailta? Voit kokeilla seuraavaa koetta. Pyydä tuttavaasi pelaamaan 3x3 ruudukolla jätkänshakkia. Ette kuitenkaan saa merkitä siirtojanne ylös, vaan ainoastaan muistaa ne. Peli todennäköisesti kestää hieman kauemmin kuin tavallisesti, mutta kuitenkin onnistuu.

Seuraavaksi tehkää sama uudelleen, mutta tällä kertaa 4x4 ruudukolla. Havaitsette sen olevan käytännöllisesti katsoen mahdotonta. Tämä johtuu siitä, että työmuistin kapasiteetti on pieni. Sinun on muistettava 3 x 3 ruudukolla yhdeksän merkkiä, mikä vastaa keskimääräistä ihmismuistin kapasiteettia. Suurimmalla osalla ihmisistä 4x4 ruudukon 16 merkkiä ylikuormittavat työmuistin kapasiteetin. Tästä samaisesta syystä kokoukset alkavat usein toistaa itseään. Ihmiset toistavat ajatuksiaan, koska eivät ole varmoja, onko heidän ajatuksiaan kuultu, tai otettu vakavasti. Kaikkien esitettyjen ajatusten kirjaaminen yhteisölliseen näyttöön viestii jokaiselle, että heidät on kuultu.

Lähde: Conklin, Jeff (2006). Dialogue mapping: building shared understanding of wicked problems.

2 g) Reseptikortti: SCRUM

Ainekset:

Kokouksessa mukana olevat henkilöt, kolme kysymystä

Valmistus:

Pitkäpiimäiset kokoukset ovat organisaatioiden ja verkostojen syöpä. Kokouksiin menevä aika voitaisiin käyttää itse tekemiseen, jolloin asiat saataisiin valmiiksi. SCRUM on ketterän kehityksen menetelmä, jossa kokoukset sujuvat nopeasti, koska asialistalla on vain kolme asiaa:

1. Mitä olet tehnyt tähän kokoukseen mennessä?
2. Mitä aiot tehdä seuraavaan kokoukseen mennessä?
3. Miten sinua voidaan auttaa siinä?

Scrumissa käytetään ennaltasovittuja tapahtumia luomaan säännöllisyyttä ja minimoimaan muiden kuin Scrum-palavereiden tarve. Scrumin tapahtumat ovat aikarajattuja eli jokaisella niistä on maksimipituus. Tämä varmistaa sen, että suunnittelulle varataan riittävästi aikaa, mutta suunnitteluprosessissa ei pääse syntymään hukkaa (Wikipedia). SCRUMin suunnittelutapahtumia kutsutaan **Sprinteiksi**.

Vinkki

Vaikka SCRUMia käytetään nykyään eniten ICT-alalla ohjelmistonkehityksessä, sen tausta on peräisin organisaatiopsykologiasta, 'hiljaisen tiedon' käsitteen luojilta, Nonaka & Takeuchilta. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Scrum>

3. Aivoriihityöskentelytila: Cradle of Creativity

Tilan valaisimena on hehkulamputa valmistettu "idealamppu", joka kuvastaa huoneessa syntyviä ideoita. Taivaansiniseksi maalatusta katosta roikkuu origamilintuja. Syntynyt idea voidaan kirjata paperille, taitella se lintuorigamiksi ja ripustaa kattoon eli "antaa ideoille siivet".

- Ohje origamilinnun taitteluun: <http://www.kaspaikka.fi/muut/lintu.html>

Tilassa on tasavertaista keskustelua mahdollistava pyöreä pöytä, jonka pinta on maalattu liitutaulumaalilla. Pöydän keskellä on syvennys legopalikoille, muoviluvahoille, Post-it lapuille yms. askartelutarvikkeille. Tarjolla on mahdollisimman paljon pientä leikkimielistä puuhasteltavaa, sillä tilassa ei ole tarkoitus vain istua. Leikillinen ote auttaa rentoutumaan ja keskittymään sekä se stimuloi aivoja laajemmalla alueella, joka edesauttaa ideoiden

muodostumista.

Yksi seinistä on päällystetty lattiasta kattoon lego-alustoilla, joita voidaan hyödyntää prototypoinnissa, hahmottelussa tai muutoin ideoissa. Toisella seinällä on valkokangas teknologia-avusteista aivoriihitoimintaa tai stimuloivien kuvien heijastamista varten. Muilla seinäpinnoilla on liitutaulu sekä valkotauluja, joiden päälle voidaan vetää rullaverho luomaan kodikasta tunnelmaa. Seinillä on myös innoittavia luovuuteen innoittavia lausahduksia, jotka synnyttävät luovuudelle myönteistä ilmapiiriä. Näitä lauseita voisi olla esimerkiksi seuraavat:

“Imagination is more important than knowledge. For knowledge is limited to all we now know and understand, while imagination embraces the entire world, and all there ever will be to know and understand.” – Albert Einstein

“Logic will get you from A to B. Imagination will take you everywhere.” – Albert Einstein

“Anyone who has never made a mistake has never tried anything new.” – Albert Einstein

“When people believe in themselves they have the first secret of success.” – Norman Vincent

“Who has confidence in himself will gain the confidence of others.” – Leib Lazarow

“Don't limit yourself. Many people limit themselves to what they think they can do. You can go as far as your mind lets you. What you believe, you can achieve.” – Mary Kay Ash

“People rarely succeed unless they have fun in what they are doing.” – Dale Carnegie

“You cannot always wait for the perfect time, sometimes you must dare to jump.”

Cradle of creativity -tilassa on lisäksi runsaasti erilaisia ajatustyötä stimuloivia virikkeitä; kuvia, kuvakortteja, sanakirjoja yms., joiden tehtävänä on herättää yllättäviä mielleyhtymiä ja sytyttää luovien ideoiden kipinöitä. Luovuustutkija Keith Sawyerin mukaan visuaaliset ärsykkeet edesauttavat luovuutta enemmän kuin sanojen ja konseptien kanssa työskentely. Kun yhdistelemme visuaalisia elementtejä, syntyy väistämättä uusia, yllättäviä ja ennalta arvaamattomia ratkaisuja.

Tilan suunnittelussa on lisäksi otettu akustiikka huomioon ja tarjolla on erilaisia auditiivisiä elementtejä luonnon äänistä musiikkiin. Myös erilaisilla tuoksuilla on paikkansa tilassa. Hajuaistimukset kulkevat tunne-elämää hallitsevan limbisen järjestelmämme kautta, mistä johtuen tietyt hajuaistimukset voivat lakaista voimakkaita muistoja. Monipuoliset virikkeet toimivat merkittävinä inspiraationlähteinä. Kuvia silmäilemällä, ääniä kuulemalla ja tuoksuja aistimalla aivot stimuloituvat ja syntyy erilaisia assosiaatioita. Yllättäviä asioita yhdistelemällä syntyy luovia ja innovatiivisia ratkaisuja.

Tilassa on keinutuoleja ja katosta roikkuvia keinoja, sillä liike helpottaa keskittymään. Tilassa on lisäksi pyöriä, joiden takarengas on nostettu ilmaan, jotta pyörällä voidaan polkea sen kuitenkin kulkematta eteenpäin. Tutkimusten mukaan aivotoiminnan on todettu paranevan liikuntasuorituksen alkamisen myötä, koska syke nousee ja aivoihin kulkeutuu enemmän happea ja ravinteita.

Leikkisää aivoriihityöskentelytilaa voitaisiin hyödyntää myös moneen muuhun tarkoitukseen. Tilassa voitaisiin pitää perinteikkäitä pyöreän pöydän palaverieja, sitä voitaisiin käyttää vuorovaikutuksen harjoitteluun esimerkiksi sillä tavalla, että henkilöt opettelisivat paremmin kuuntelemaan toisiaan ja toimimaan annettujen ohjeiden avulla. Tätä voitaisiin harjoitella esimerkiksi niin, että legoista olisi rakennettu erilaisia rakennelmia, joita toinen

henkilö kuvailisi toiselle ja tämän henkilön tehtävänä olisi rakentaa mahdollisimman samankaltainen ainoastaan kuulemiensa ohjeiden perusteella. Samaa voitaisiin harjoitella myös piirtämällä liitu- / valkotaululle erilaisia esineitä, joita toinen henkilö kuvailisi. Tilaa voitaisiin käyttää myös ryhmäytymiseen, esimerkiksi pyytämällä henkilöitä muovailemaan muovailuvaihoista jonkin itselleen tärkeän asian, tai valitsemaan kuvakorteista ja kansioista itselleen merkityksellisiä seikkoja.

3 a) Reseptikortti: Paluu luovuuden lähteille / Leikiten ideoita

Ainekset:

Legoja, muovailuvahvoja, askartelutarpeita, kuvakortteja, virikekansioita, erilaisia ääniä ja tuoksujia, valkotauluja, liitutauluja, post-it muistilappuja, pyörä, keinu, keinutuoli

Valmistus:

Kirjatkaa syntyneitä ajatuksia liitutauluille ja valkotauluille.

Uskokaa itseenne, sillä professori Tom Trosicianon sanoin: ”Uskominen siihen, että pystyy tekemään tietyn asian voi vaikuttaa perusteellisesti omaan käyttäytymiseen.”

Silmäilkää virikkeitä, kuunnelkaa ääniä ja nauttikaa erilaisista tuoksuista, sillä monipuoliset virikkeet toimivat merkittävänä inspiraationlähteinä ja ne voivat laukaista voimakkaita muistoja. Muistakaa, että yllättäviä asioita yhdistelemällä syntyy luovia ja innovatiivisia ratkaisuja.

Äläkää vain istuko paikoillanne, vaan antakaa kehonne liikkua. Rakentakaa legopalikoilla, muovaillkaa, polkaiskaa välillä pyörää tai keinukaa keinussa, sillä liike stimuloi ajatuksia ja helpottaa keskittymistä. Tutkimusten mukaan aivot toiminnan on todettu paranevan liikuntasuorituksen alkamisen myötä, koska syke nousee ja aivoihin kulkeutuu enemmän happea ja ravinteita.

Vinkki:

Lapset osoittavat toimissaan merkittävää luovuutta. He ratkaisevat päivittäin kohtaamiaan uusia haasteita yrityksen ja erehdyksen kautta varsin innovatiivisesti. Vähitellen tulemme kuitenkin entistä aremmaksi käyttää luovuuttamme, kuka väärässä olemisen pelosta, kuka siksi ettei usko omiin kykyihinsä, kenet taas kohtaamansa vastoinkäymiset ovat saaneet luopumaan optimistisesta asenteesta ja taipuvaiseksi uskomaan, etteivät suunnitelmat kuitenkaan toteutuisi. Jokaisessa yksilössä on varastoituneena piilossa olevia kykyjä, jotka odottavat aktivoitumista. Lapsuuden ympäristöä imitoiva tila stimuloi ajatuksiamme ja aktivoi implisiittistä alustusmuistiamme, joka auttaa valjastamaan piilossa olevat kykymme ja palauttaa yksilöt ajatuksen tasolla takaisin ”luovuuden lähteille”.

QR-koodilla: Tiesitkö että?

Ympäristön virikkeet, joita emme usein edes tiedosta, vaikuttavat toimintaamme.

Harvardin yliopistossa toteutettiin vuonna 1981 kokeilu, jossa koehenkilöt laitettiin elämään ”uudelleen nuoruuttaan” eli heidät sijoitettiin ympäristöön, joka tarkalleen vastasi aikakautta, jolloin he olivat olleet nuorempia. Sama koe toteutettiin uudelleen 2000-luvulla BBC:n ohjelmasarjassa ”The Young Ones” (Aikamatka nuoruuteen). Alkuperäisessä tutkimuksessa mukana ollut Harvardin yliopiston professori Ellen Langer oli mukana myös tässä BBC:n uudelleen toteuttamassa kokeessa, jossa iäkkäät henkilöt viettivät viikon maailmalta eristyksessä ympäristössä, joka oli vaatteita, ruokia ja tuotepakkauksia myöten täysin identtinen 70-luvun aikakauden ympäristön kanssa. Tulokset olivat mielenkiintoisia – viestit ympäristöstämme vaikuttavat siihen, minkä ikäiseksi itsemme koemme. Kokeessa mukana

olleiden henkilöiden notkeus, tasapaino, stamina sekä muisti ja älyllinen virkeys paranivat huomattavasti viikon aikana. Ympäristön virikkeet kannustivat koehenkilöitä tuntemaan itsensä jälleen nuoremmaksi itsekseen. Tämä johtuu siitä, että implisiittinen alustusmuisti ("priming") vaikuttaa toimintaamme alitajuisesti.

3 b) Reseptikortti: Anna ideoillesi siivet

Ainekset:

toteuttamista vaille valmis idea, paperia, lankaa

Valmistus: Kirjaa syntynyt idea paperille ja taittele siitä ohjeistusta noudattamalla origamilintu. Kiinnitä valmis lintu langalla kattoon ja anna ideallesi siivet.

Vaihtoehtoinen valmistustapa: Jakaantukaa kadeksi ryhmäksi. Toisen ryhmän tehtävänä on kertoa yksityiskohtaisesti kuinka origamilintu valmistetaan (ks. ohje). Toisen ryhmän tehtävänä on taitella kuulemiensa ohjeiden perusteella paperista origamilintu.

Vinkki: Idean pukeminen sanoiksi tekee siitä askeleen verran todellisemman. Taitellessasi lintuorigamia, voit työstää ajatustasi eteenpäin keskustelemalla siitä ryhmäsi kanssa.

Vinkki2: Tehtävän tarkoituksena on kehittää vuorovaikutus taitoja: ilmaisutaitoa sekä kuuntelutaitoa.

3 c) Reseptikortti: Ideageneraattori

Ainekset:

Kaksi pussukkaa, joissa toisessa numerot 1-8 ja toisessa 1-15, kuva erilaisista muodoista, lista erilaisista käyttötarkoituksista

Valmistus:

Valitse pussukasta (numerot 1-8) yksi numero. Tarkista listasta numeroa vastaava innovaatiokategoria. Valitse pussukasta (numerot 1-15) kolme satunnaista numeroa. Tarkista kuvasta numeroita vastaavat muodot. Tehtävänäsi on ideoida lyhyessä ajassa näistä muodoista valittuun käyttötarkoitukseen soveltuva esine. Keksi esineellesi nimi ja kuvaile lyhyesti kuinka se toimii. Harjoitus voidaan tarvittaessa tehdä myös ryhmissä. Harjoitus voidaan toteuttaa myös siten, että pussukkaan on kerätty erilaisia esineitä (erilaisia muotoja), joista henkilö nostaa satunnaisesti kolme esiin.

Innovaatiokategoriat:

1. Huonekalut
2. Henkilökohtaiset tavarat
3. Kulkuneuvot
4. Tieteelliset instrumentit
5. Laitteet
6. Työkalut ja välineet
7. Aseet
8. Lelut ja pelit

Ideageneraattoriharjoituksessa käytettävät muodot.

Kuva teoksesta Sawyer K. (2007): Group Genius, s.121. Alkuperäinen kuva: Finke, R. (1990). Creative Imagery: Discoveries

Tiesitkö että?

Luovuustutkija Keith Sawyerin mukaan visuaaliset ärsykkeet edesauttavat luovuutta enemmän kuin sanojen ja konseptien kanssa työskentely. Kun yhdistelemme visuaalisia elementtejä, syntyy väistämättä uusia, yllättäviä ja ennalta arvaamattomia ratkaisuja.

Lähde: Sawyer, K. (2007). Group Genius: The creative power of collaboration. (s.120-121).

3 d) Reseptikortti: Vuorovaikutustaitojen kehittäminen

Ainekset:

Lego-pakkaus, jonka ohjeet ja materiaalit ovat toisistaan erillään, pari tai kaksi ryhmää.

Valmistus:

Toinen pareista ottaa Lego-rakennelman ohjeet kuvineen ja kertoo niiden perusteella mahdollisimman yksityiskohtaisesti, kuinka legoista rakennetaan halutunkaltainen rakennelma. Toinen pari ei saa nähdä ohjeita eikä kuvaa valmiista rakennelmasta, vaan hänen on suoriuduttava tehtävästä ainostaan kuuntelemalla ohjeistuksia ja kysymällä kysymyksiä.

Vinkki:

Ryhmässä työskentely edesauttaa luovuutta silloin, kun ryhmän jäsenet todella kuuntelevat toisiaan ja jatkavat toisensa ajatusten työstämistä. Ryhmän toimintaa voidaan parantaa sen vuorovaikutustaitoja kehittämällä. Kun ryhmän jäsenet oppivat kommunikoimaan keskenään - antamaan ohjeita ja kuuntelemaan annettuja ohjeistuksia - oppivat he myös työskentelemään tehokkaammin yhdessä.

3 e) Reseptikortti: Kuvakortit ryhmäytymisen apuna

Ainekset:

Valokuvia, kuvakortteja, lehtileikkeitä

Valmistus:

Jokainen ryhmän jäsen valitsee itselleen sopivan kuvan ja kertoo vuorollaan jonkin kuvaan liittyvän omakohtaisen tarinan. Kortteja voidaan pyytää valitsemaan esimerkiksi seuraavin kriteerein:

- Valitse kortti, joka kertoo jotakin siitä, kuka ja millainen olet.
- Valitse kortti, joka kertoo jotakin siitä, millä mielellä tulit tänne.
- Valitse kortti joka kertoo, miltä sinusta tuntuu juuri nyt.
- Valitse kortti, joka liittyy jollakin tavalla lapsuuteesi/nuoruuteesi.
- Valitse kortti, joka kertoo vahvuuksistasi.
- Valitse kortti joka kertoo jotakin siitä, mitä haluat saavuttaa / mistä unelmoit.

Vinkki:

Tarkoituksena on oppia tuntemaan ryhmän jäseniä, mutta myös tehdä omia ajatuksia konkreettiseksi ja tuoda hiljaista tietoa näkyviin. Kuvakorttien avulla yksilö voi tehdä näkyväksi esimerkiksi tunteitaan, tarpeitaan, muistojaan, kokemuksiaan, suunnitelmiaan, unelmiaan s.

Kuvat rikastavat mielikuvia ja auttavat visioimaan tulevaisuutta.

Lähteet:

Ideakoski www.ideakoski.fi

Tarinoiden majatalo www.tarinoidenmajatalo.fi

Kuvakortteja voi tilata esimerkiksi seuraavista osoitteista:

www.ideakoski.fi

www.tarinoidenmajatalo.fi

www.kiianmaa.com

www.spectrovisio.net

<http://www.blipfoto.com/shop/>

4. Kotastudio – pieni mutta ammattimainen valokuva- ja videostudio sekä Newsroom

Yleiskuvaus:

Kotastudio on valokuvastudio, joka on kaikkien Business Kitchen -heimolaisten käytettävissä. Pieni, jurttaan sijoitettu studio on varustettu studiosalamalaitteilla sekä ammattitason digijärjestelmäkameralla ja digivideokameralla.

Studio on pieni, mutta sen ulottuvuudet ovat sellaiset että siellä voi tehdä muoto- ja matrikelikuvauksia sekä tuotekuvauksia. Studio on täysin mattamusta, jolloin valaistuksen hallinta studiovaloilla on helppoa. Esinekuvauksia (pienet esineet) varten studiossa on valoteltta. Taustakankaita on eri sävyjä (rullajärjestelmä) ja mukana on myös chromakey-yhteensopiva sinikangas, jonka avulla voidaan tehdä videoupotuksia. Studio toimii samalla myös Newsroomina, josta on videonauvotteluyhteydet eri puolille maailmaa

Laitteiden sijaintipaikka Kotastudiolla, jossa niiden käyttö on ilmaista. Laitteita voi kuitenkin myös vuokrata omakustannushintaan talon ulkopuolella tapahtuvaan käyttöön. Talon Media-operaattori eli 'Hän-Joka-Hallitsee-Ääntä-Ja-Kuvaa' toimii tarvittaessa laitteiden fasilitaattorina.

4 a) Initiaatoriitti

Initiaatoriitti eli miten tullaan heimolaiseksi: jokainen uusi tulokas joutuu kokkaamaan muille heimolaisille aterian. Kokkausproseduuri kuvataan muiden heimolaisten toimesta ja valittu kuva asetetaan 'Wall of Fameen' eli valokuvaseinälle jossa kaikki jäsenet ovat mukana. Tällä luodaan yhteenkuuluvaisuutta, kodinomaisuutta ja leikkillisyyttä. Ks. tarkempi kuvaus "Keittiö"-osiosta.

4 b) Voimauttavan valokuvan sessiot

Heimolaisten kesken järjestetään voimauttavan valokuvan aktiviteetteja, joihin halukkaat (myös ulkopuoliset) voivat osallistua. Tällä toiminnolla on tietynlainen työnhajauksellinen funktio, joka ylläpitää heimon henkistä hyvinvointia ja työkykyä.

Reseptikortti: työyhteisön kehittäminen voimauttavan valokuvan hengessä

Ainekset

Dialogisuus on olennaista voimauttavassa valokuvassa

- Prosessin tarkoitus ei ole ottaa valokuvia (valokuvat syntyvät sivutuotteena), vaan aikaansaada kuvien rakentamisen, merkityksellistämisen ja käyttämisen kautta dialogi, jossa pohditaan:

Mikä on minulle totta, arvokasta ja merkityksellistä – Mikä sinulle – Mikä meille yhteisesti?

Resepti

Työvälineenä ei ole valokuva, vaan KATSE

- Dialoginen, liittymistä tukeva, kannustava katse
- Kamera toimii ikään kuin apuvälineenä ja muistilehtiönä
- Tekninen suvereenisuus ei ole tärkeintä
- Arvostava palaute on tärkeää
- Kriitikistä pidättäydytään

Oman itsen ja ammatti-identiteetin arvokkuuden näkeminen ja näkyväksi tekeminen

- Työtoverin/kollegan/yrittäjäkumppanin arvon näkeminen ja näkyväksi tekeminen
- Oman työyhteisön vahvuuksien näkeminen ja näkyväksi tekeminen
- Oman perustehtävän merkityksellisyyden näkeminen ja näkyväksi tekeminen
- Toisin katsominen – yllättävän, vastavirtaisen ja piiloon jäävän arvokkaan näkeminen ja näkyväksi tekeminen

Valmistus

Kuvausharjoituksia voimauttavan valokuvan hengessä

Harjoitus 1: dialoginen kuvausprosessi

Harjoitusten ohjaajana toimii aina Voimauttavan valokuvan™ sertifioitu fasilitaattori

1. Valitse itsellesi työpari
2. Työparisi toimii 'koneenkäyttäjänä' ja kuvaa sinut haluamallasi tavalla. Prosessi on ennen kaikkea luova ja kollaboratiivinen. Mukana saa olla aimo annos leikillisyyttä, pelimäisyyttä ja kokeilunhalua: mitpä jos kuvauttaisit itsesi vaikka goottina? ;)
3. Valokuvaaminen ei ole pelkkä mekaaninen toimenpide, vaan on tarkoitus että prosessin aikana käynnistyy pohdiskeleva dialogi
4. Kuvien valinta- ja purkusessio, jossa tunnelma tiivistyy

Harjoitus 2: albumikuvatyoökentely

Valitse itsestäsi sellainen albumikuvan (tai otat uuden), joka kertoo TYÖMINÄSI sellaisesta puolesta, jota muut eivät tiedä, mutta jonka haluaisit tuoda esille: "Minussa on muuten tämäkin puoli."

4 c) Leikkimieliset valokuvailusessiot

joita voidaan käyttää paitsi heimon yhteenkuuluvuuden edistämiseen, myös visuaalisen aineiston tuottamisen työpajoina, jossa materiaalia tuotetaan ammattimaisesti mutta talkooperiaatteella.

- ryhmävalokuvaus esim. jokainen ryhmän jäsen valitsee ideaalitikosta jonkin esineen / kuvan tai muovailee muovailuvahalla jonkin itselleen tärkeän asian yms., joka kuvastaa itseään ja sitten henkilö kuvataan esineen kanssa

5. Tilanjakaja T-Seinä

Rullilla siirrettäviä tilanjakavana toimivia T-seiniä voidaan hyödyntää Business Kitchenissä monipuolisesti, esimerkiksi arvioinnin ja ideoinnin tukena.

5 a) Reseptikortti: Ryhmätyöskentelyn pelisäännöt

Ainekset:

T-seinä, jonka jokaiselle sivulle on kirjattu yhteisesti päätettäviä asioita ennen ryhmätyöskentelyn alkamista, Post-it lappuja, kyniä

Valmistus:

Jokainen ryhmän jäsen kiertää T-seinää ja merkitsee Post-it -lapuilla omia ajatuksiaan päätettäviin asioihin, joita esimerkiksi ovat:

- Työskentelyn tavoite
- Työskentelytavat ja työnjako
- Aikataulu ja sitoutuminen
- Neuvottelu ja vuorovaikutus
- Päätösten tekeminen

Toiminnan lopuksi seinä kierretään yhdessä ryhmänä ja tarkastellaan ehdotuksia, joiden pohjalta laaditaan yhteiset pelisäännöt ryhmän työskentelylle.

Vinkki:

Ryhmätyöskentelyn alkaessa on tärkeää sopia yhteisistä pelisäännöistä. Yhteisiin tavoitteisiin ja päämääriin sitoutuminen vähentää ryhmän sisäisiä ristiriitoja ja edesauttaa tehokasta ja tuotteliasta yhteistyötä. Menetelmän avulla varmistetaan, että jokaisen ääni tulee kuuluviin ryhmän yhteisistä pelisäännöistä sovittaessa.

Teoria taustalla: West, M. A. (2003). Innovation Implementation in Work Teams. Teoksessa Paulus, P. B. & Nijstad, B. A. (Toim.) *Group Creativity: Innovation Through Collaboration*. USA, Oxford University Press, 245-276.

5 b) Reseptikortti: Disneyn luovuusstrategia

Ainekset:

Kyniä, Post-it -lappuja sekä T-seinä, joka jakaa tilan kolmen erilaisen näkökulman esittämiseen. Jokainen ryhmän jäsen saa jonkin seuraavista rooleista: unelmoija, toteuttaja ja kriitikko.

Valmistus:

Jokainen kirjaa edustamansa roolin mukaisia ajatuksia T-seinän eri rooleja edustavaan osioon. On tärkeää, että jokainen pidättäytyy saamansa roolin rajoissa ja kirjaa ainostaan roolinsa edustamia ajatuksia sille varatulle paikalle. Rooleja voidaan myöhemmin vaihdella, jotta saataisiin mahdollisimman paljon erilaisia näkökulmia esille, ja niissä voidaan suunnitelmia jalostettaessa tarvittaessa käydä useaan kertaan.

Unelmointi-seinä

Kirjaa ylös villeimmätkin ajatuksesi. Anna luovuutesi kukkia ja mielikuvituksesi lentää. Kaikki on mahdollista - älä välitä rahasta, käytännön ongelmista, muiden mielipiteistä äläkä mistään muustakaan rajoitteesta.

Toteuttaminen-seinä

Kirjaa ylös keinoja, joilla Unelmoijan tavoitteet voidaan toteuttaa. Pidä jalat maassa ja ole realistinen.

Kritisointi-seinä

Kritisoij, esitä kysymyksiä ja kirjaa ylös suunnitelmiin liittyviä heikkouksia. Muista kohdistaa kritiikki suunnitelmaan, ei Unelmoijaan tai Toteuttajaan.

Tiesitkö että?

Robert Dilts hahmotteli Walt Disneyn ja Albert Einsteinin ajatusprosessien perusteella Disneyn luovuusstrategia-mallin (Walt Disney Strategies of Genius), joka soveltuu ideointiin ja tavoitteiden asetteluun. Disneyn mukaan on tärkeää, ettei mallin kolmea selkeästi eroteltua roolia sekoiteta keskenään. Unelmoija saa antaa rauhassa unelmilleen siivet, ilman että toteuttaja palauttaa hänet maanpinnalle tai kritikko vetää tuolin alta.

Lähde: Ideapakka <http://www.ideapakka.fi/2012/04/perjantai-idea-walt-disney-unelmointi.html>

5 c) GOPP (Goal Oriented Project Planning)

Ainekset

Kun jotain ongelmaa tai ongelmavyöhytiä pitää käsitellä analyttisesti mutta helposti, voidaan käyttää GOPP-menetelmää. Se muistuttaa jossain määrin brainstorming-sessiota, mutta tarkoituksena ei ole listata ideoita vaan konkreettisia ongelmia.

GOPP = Goal Oriented Project Planning, päämääräohjautuva projektisuunnittelu.

Muita nimiä menetelmälle: ZOPP (Saksa), TeamUp (USA).

Valmistus

GOPP-työskentely tapahtuu useimmiten korteilla tai PostIt-lapuilla, joihin osallistujat nimeävät ongelmia. Sen jälkeen kortit käsitellään ja ryhmitellään yhdessä ja näiden pohjalta luodaan luodaan matriisi.

GOPP-prosessi

I Ongelmien määrittely

II Ongelmien syy-seuraus suhteiden määrittely

III Tavoitepuun rakentaminen

IV tavoitteiden ryhmittely

V Looginen kehysmatriisi

Vinkki

GOPP-tekniikka soveltuu paitsi arviointiin myös hankesuunnitteluun. GOPP tavallaan pakottaa loogiseen ajatteluun, koska asioiden yhteydet ja kokonaiskuva ovat koko ajan selviä ja kaikkien nähtävissä.

5 d) Reseptikortti: Brainwriting

Ainekset:

T-seinä, Post it -lappuja, kyniä.

Valmistus:

Jokainen ryhmän jäsen kirjaa ideansa yhteen T-seinän sivuun. Tämän jälkeen ryhmän jäsenet vaihtavat paikkaa myötäpäivään siirtyen seuraavaan seinän osioon ja jatkavat jatkavat seinälle alunperin kirjattua ajatusta. Paikan vaihtoja toistetaan, kunnes jokainen ryhmän jäsen on käynyt läpi kaikki ehdotukset. Tarvittaessa kierroksia voidaan tehdä useampia, jotta kaikki mahdolliset näkökulmat on saatu esitettyä. Harjoitteen kannalta on oleellista, että ideoiden jakaminen tapahtuu kirjoittaen ja lukien (ei puhuen ja kuunnellen).

Tiesitkö että?

Tutkimusten mukaan ryhmät, jotka jakavat ideoitaan kirjoitettuna toisilleen, menestyvät paremmin kuin ryhmät, jotka eivät jaa ideoitaan. Tämä perustuu siihen, että erilaisiin ideoihin tutustuminen vaikuttaa ryhmän jäsenten yksilöllisiin kognitiivisiin prosesseihin ja tämä stimulaatio aktivoi pitkäkestoista muistia. Mitä heterogeenisemmasta ryhmästä on kyse, sitä paremmin menetelmä toimii, sillä mitä erilaisemmista ideoista on kyse, sitä laajemmalta alueelta pitkäkestoinen muisti aktivoituu. (s 142, 148-149)

Lähde:

Nijstad, B., Diehl M. & Stroebe, W. (2003). Cognitive stimulation and Interference in Idea-Generating Groups. Teoksessa: Paulus B. & Nijstad B. A. Group Creativity: Innovation through collaboration. p. 137-159.

5 e) Reseptikortti: Arviointiseinä

Jokainen ryhmä tarvitsee palautetta kehittyäkseen. Business Kitchenissä erilaiset ryhmät kokoontuvat yhteisen toiminnan äärelle käyttäen erilaisia luovuutta ja yhteisöllisyyttä edistäviä toimintoja. T-seinien avulla voidaan rakentaa ryhmän keskinäinen arviointi- ja palautejärjestelmä. T-seinässä on 3-5 pintaa joiden kautta arvioinnissa voidaan edetä vaiheittain esim. seuraavasti.

1-4. väliarviointit kunkin toiminnon jälkeen

5. työskentelyn kokonaisarviointi

Seiniin voidaan rakentaa vaakatasossa arviointitasot, esim. 1-5. Osallistujat kirjoittavat post-it-lapuille kommentin kokemuksestaan ko. työskentelystä ja kiinnittää sen seinään sille onnistumista kuvaavalle tasolle kunkin toiminnon jälkeen. Lopuksi kierretään seinä tarkastellen kutakin vaihetta ja yhdessä pohtien ryhmän onnistumista eri toiminnoissa.

5 f) Reseptikortti: Ryhmätyöskentelyn reflektointi

Ainekset:

T-seinä, jonka jokainen sivu edustaa ryhmätyöskentelyä koskevan palautteen eri osioita, Post-

it lappuja, kyniä

Valmistus:

Jokainen ryhmän jäsen kiertää T-seinää ja merkitsee Post-it -lapuilla seinän eri sivuilla sijaitseviin vaakatasoisiin arviointiasteikkoihin (1-5) sanallisen palautteensa ryhmän toiminnasta. Eripuolilla seinää arvioitavina olevia asioita ovat esimerkiksi:

- yhteisen ymmärryksen muodostuminen
- ryhmän jäsenten sitoutuminen tavoitteisiin
- yhteistyön sujuminen (ryhmädynamiikka & työnjako)
- päätösten tekeminen
- ilmapiiri

Lopuksi seinä kierretään ja tarkastellaan kutakin arvioitua osiota yhdessä, ja pohditaan, millä tavalla ryhmän työskentelyä voitaisiin vielä kehittää.

Vinkki:

Ollessaan tietoisia ryhmän työskentelyyn vaikuttavista tekijöistä, ryhmän jäsenet voivat yhdessä keskustellen miettiä ratkaisuja ryhmätyöskentelyssä havaittuihin epäkohtiin. Jokainen voi omissa toimissaan tämän jälkeen kiinnittää erityistä huomiota ongelmallisiksi havaittuihin tekijöihin ja pyrkiä parantamaan ryhmän työskentelyä.

Luova yhteistyö toteutuu parhaiten yhteisöissä, jotka ovat sitoutuneet yhteiseen tavoitteeseen ja joiden ilmapiiriä leimaa luottamus, yhteistyö, epäitsekkyys, lämpö ja huumori.

Lähde: West, M. A. (2003). *Innovation Implementation in Work Teams*. Teoksessa Paulus, P. B. & Nijstad, B. A. (Toim.) *Group Creativity: Innovation Through Collaboration*. USA, Oxford University Press, 245-276.

6. Verkostoitumisseinä

Business Kitchen -hankkeessa luovan yhteisöllisen tilan toivotaan lisäävän sinne osallistuvien henkilöiden verkostoitumista tarjoamalla keinoja, joiden kautta aloittelevat yritykset ja businessideat löytäisivät sopiva kumppaneita. Verkostoitumista tukevat tilojen kynnyksiin ja kulkuväylien läheisyyteen tietoisesti sijoitetut sohvapöydät, baarijakkarat, cocktailpöydät tai muut tasot, joiden tarkoituksena on tarjota elementtejä, joita vasten ihmiset voivat pysähtyä nojailemaan ja epävirallisesti jutustelemaan ennen ja jälkeen kokoontumisten. Tällaiset cul-de-sac tilat tarjoavat mahdollisuuksia spontaanin keskustelun jatkumiseen ja kuulumisten vaihtamiseen. Cul-de-sac -tiloina voivat toimia paitsi erilaiset kynnykset ja siirtymäväylät, mutta myös kulkuväylien lähetyvillä olevat avoimet tilat, joissa on jokin vetovoimaa lisäävä. Näitä vetovoimia lisääviä tekijöitä voisivat esimerkiksi olla verkostoitumisseinät ja -käytävät.

Yksi ajatus tästä voisi esimerkiksi olla käytävällä sijaitseva "Pick & Mix" seinä. Siinä irtokarkilaatikoiden tapaisiin lokeroihin voisi jokainen aloitteleva yritys jättää mainoksen ja lyhyen kuvauksen toiminnastaan, sekä laatikkoon voisi sujauttaa flyereitä vapaasti otettavaksi. Näin tilassa eri aikoina vierailevat yritykset ja muut toimijat voisivat löytää itselleen parhaiten sopivia yhteistyökumppaneita. Laatikot voitaisiin järjestää toimialojen mukaiseen järjestykseen, joten etsittäessä kumppania esimerkiksi mainosalalta löytyisi se helposti tietystä osasta seinää.

Verkostoitumisseinänä toimisi myös vanhojen jääkaappien ovet tai magneettimaalilla maalattu

iso "jääkaapin ovi". Yhteisissä tiloissa seinään voidaan jättää esim. käyntikortteja ja erilaisia viestejä (verkostoituminen, yhteisöllisyys). Magneetteja voidaan käyttää myös ideointiin ja havainnollistamiseen. Osallistuja voi myös tuoda uusia magneetteja. Mitä enemmän erilaisia, sen parempi. Seiniä voidaan käyttää myös erilaisiin tarkoituksiin, esimerkiksi aivoriihitilassa ideoiden kehittelyyn.

7. Hiljaiset tilat - "hiding places"

EduZen-tilojen yksi tärkeä elementti ovat hiljaiset retriitit. Esimerkiksi japanilaisella puutarhalla luodaan vaikutelma hallitusta tyyneydestä korostamalla avointa tilaa, yksinkertaisuutta ja muotoja. Japanilaisessa puutarhassa annetaan tyhjälle tilallekin tarkoitus. Japanilaisissa puutarhoissa näkyy hyvin japanilaisten käsitys luonnollisuudesta. Luonnollisuus tarkoittaa luonnollista (shizen), jossa ihmisen työn panos ja luonto ovat harmoniassa ja läsnä. Japanilainen puutarha on taiteen ja luonnon välimaastossa. Puutarhoissa sekoittuvat vahvasti keinotekoisuus ja luonnollisuus. Myös eduZen-ajattelussa tavoitellaan luonnosta saadun inspiraation ja voiman tasapainoa teknologian kanssa. Japanilainen puutarha kuten eduZenin zenZonekin on tarkoitettu luomaan rauhaa ja hiljaista mietiskelyä. zenZonessa on pieni sisätiloihin soveltuva vesielementti, "hiekkalaatikko" sekä pyöreitä, hieman luonnokiviä muistuttavia rahi-istuinta, joita voidaan tarvittaessa käyttää esimerkiksi ryhmän reflektointiin. Hiljaisiin tiloihin voi liittää myös niihin sopivaa toiminnallisuutta. Yksi esimerkki tällaisesta on teeseremonia, jossa korostuvat läheisyys, harmonia ja kanssaihminen kunnioitus.

Intensiivisessä ja kiivastahtisessa yhteisöllisessä työskentelyssä täytyy välillä olla tilaa vetäytyä rauhassa omien ajatustensa pariin ja työstää ideoitaan eteenpäin. Hiljaiseen yksilötyöskentelyyn tarkoitetuissa rauhallisissa mietintäsopeissa on oleellista se, että ne ovat pieniä, sijainniltaan syrjässä olevia, värimaailmaltaan tummia mutta lämminsävyisiä sekä mielellään hyvän tuoksuista (esimerkiksi kalusteet ovat aromaattisista materiaaleista valmistettuja), jotta tila tuntuisi mahdollisimman kotoisalta ja turvalliselta. Oleellista on myös se, ettei tila ole muunneltavissa eikä kalusteita voida siirtää, jotta sen käyttäjän ei tarvitse tehdä muita päätöksiä kuin oman asennon valitseminen.

Reseptikortti: Reflektiotaulu

Ainekset:
Reflektiotaulu

Valmistus:
Pohdiskele rauhassa reflektiotaulun avulla omaa toimintaasi työyhteisössäsi. Mieti, mitkä asiat ovat erityisesti sellaisia, joihin kiinnittämällä huomiota voit omalta osaltasi vaikuttaa ryhmäsi työskentelyyn ja työilmapiiriin.

Tiesitkö että?

Työntekeminen on työyhteisön yhteinen perustehtävä, jossa jokainen arvostaa työpaikkaansa ja työnsä tuloksia. Hyvässä työyhteisössä toimitaan yhteisten pelisääntöjen mukaan toisia kunnioittaen. Myös omaa toimintaa on aika-ajoin syytä tarkkailla esimerkiksi oheisen reflektiotaulun avulla.

8 . Aktiviteettejä

- Työyhteisövalmennus/työhyvinvointi(pirunnyrkki, palapeli, torninrakennus, sillanrakennus, jne)
- laserammuntaa
- virtuaaligolf
- kiipeilymatto
- wii / kinetic
- nyrkkeilysäkit
- smartboard
- koripallokori
- Flipperi
- pajatso

10. Muita tilaelementtejä

Muita tilaelementtejä eripuolille Bisnes Kitcheniä:

- vaihdettavat kuvat, jotka heijastetaan
- valeikkunat: valkotauluissa ikkunanpuitteet ja verhot vedettävissä päälle; neliön mallisia peilejä rivissä tuomassa lisää valoisuutta tilaan
- patjoja seinäelementeiksi (äänen vaimennus)
- tilanjakoelementtejä (sermenjä, valkotauluseiniä, t-seiniä)
- tilanjakokankaita seinäkoukkuihin
- lasiset seinät (läpinäkyvyys)
- äänieristykseen erilaisia akustiikkalevyjä

- pöytätaasoja rullilla
- syliläppäritasoja
- kapeita seinään kiinnitettäviä pöytiä läppäreille yms.

- Fatboy -säkkituoleja
- Fatboy - riippukeinu
- kiikkutuoleja

- kuolleiden ideoiden hautausmaa